

ITALIJANSKO SLOVSTVO

PREVODI IZ SLOVENSKEGA SLOVSTVA V ITALIJANŠČINO

Ne mislim podati kritičnega sestavka o prevodih iz našega slovstva v italijanščino, ki se v poslednjem času razveseljivo množijo, marveč le splošen pregled doslej izšlih del, kolikor jih poznam. Kratke opombe, ki sem jih pristavil, imajo — kakor ves članek — torej le informativen značaj.

Leta 1923. je začel objavljati v tržaškem večerniku »Il Piccolo della Sera« Umberto Urbanaz-Urbani daljše razprave o slovenskih pesnikih in pisateljih. Te razprave so izhajale v večjih časovnih razdaljah do nedavna. Odlikuje jih dobro opazovanje, vendar so slike časih zveržene in napak tolmačene. Pomen teh člankov je pa zaradi tega velik, ker je v njih po posameznih osebnostih skoro vse najnovejše slovstvo predstavljeno italijanskemu čitatelju v nekaki galeriji slik. — V bibliografskem mesečniku »I libri del giorno« (Treves, Milano), ki je izhajal do konca lanskega leta ter prinašal slovstvene preglede vseh narodov, je slavist Giovanni Maver večkrat poročal v svojih književnih člankih o Jugoslaviji, tudi posebej o slovenskem slovstvu. Leta 1924. je izšel v tej reviji njegov članek o Ketteju, Murnu, Cankarju in Župančiču, ki izvrstno prikazuje pomen te četvorice za naše slovstvo ter jo ocenjuje s splošno umetniškega vidika.

Prva knjiga, posvečena izključno slovenskemu slovstvu, ki je izšla v italijanskem jeziku, se pa imenuje: Oton Župancic — »Duma« — Saggio di poesia e letteratura jugoslavo-slovena. — Versione di Italo Maffei e Fany Sinkovec-Mayer. — Modena, Tipografia Immacolata Concezione, 1924. Poleg predgovora, ki ga je napisal Italo Maffei in kojega predmet je jugoslovansko-italijansko zblizanje na kulturnem in političnem polju, vsebuje knjižica kratek pregled slovenskega slovstva — ne brez napak, tiskovnih, pa tudi strokovnih — ki se končuje s podrobnejšim prikazom pesniške osebnosti Otona Župančiča. Tudi ta prikaz ni brezhiben, a v ostalem precej dobro tolmači Župančičeve bistvene pesniške poteze. — Sledijo prevodi iz »Samogovorov«: In treno (Z vlakom). Duma, Epilogo ter iz knjige »V zarje Vidove«: La madre e il figlio (Razgovor). — Prevodov ne moremo preveč pohvaliti, a Maffei piše sam v predgovoru: »Altri, da me assai migliore e più valente, potrà addentarsi nello studio della lingua e della letteratura slovena, apportando ai due popoli maggior conoscenza e reciproca stima. — Io m'appago di lanciare, per così dire, un appello, che vorrei non rimanesse inascoltato.« — Ta poziv zares ni ostal brezuspešen in Maffeiju moramo biti hvaležni zanj, zlasti ker je obrodil izvrstne sadove. Nič manj pa ne dolgujemo gospe F. Sinkovec-Mayer, ki ima na tej izdaji največ moralne zasluge. Knjiga je bila za tisk pripravljena že dve leti pred izidom.

Kmalu za tem je izšel prevod Cankarjevega »Hlapca Jerneja«, dela, ki je danes prevedeno že skoraj v vse kulturne jezike: Ivan Cankar: »Il servo Bartolo e il suo diritto.« — Traduzione dallo sloveno di J. Regent e G. Sussek. — Trieste, Casa Editrice »Parnaso«. (S pisateljevo sliko in uvodom.) — Ta prevod, ki je bil takisto že pred leti pripravljen

za natis v milanskem socialističnem dnevniku »Avanti«, je mogel iz političnih razlogov iziti šele kasneje, a rokopis je o priliki homatij, ki so se vršile ob tistem času v Italiji, dvakrat zgorel. Kljub nekaterim nebitvenim napakam gre temu prevodu kot umetniškemu delu vsa hvala in čast. Cankarjev jezik in moč njegove fraze sta našli v italijanščini enakovreden izraz. Prevod je vzvišen nad vsak dilentatizem. — Založba Parnaso je oskrbela poleg lične navadne izdaje tudi razkošno izdajo te knjige v omejeni nakladi — sto numeriranih izvodov — s štirimi originalnimi risbami Milka Bambiča.

Zanimivo je, da je izšel leta 1925. v goriškem listu »La voce dell' Isonzo« kot feljton še drug prevod »Hlapca Jerneja«, in sicer ga je oskrbel profesor in pesnik Giovanni Lorenzoni, velik prijatelj Slovencev in zelo ljubezniv človek. Je pa njegov prevod v primeri z zgoraj navedenim po kakovosti nekoliko slabši. Tudi Lorenzonijev »Hlapec Jernej« je izšel v ponatisu v knjižni obliki, zaostaja pa za izdajo »Parnasa« tudi po zunanji obliki. V rokopisu — baje lastnina milanske založbe Fratelli Treves — je ostal tretji prevod istega dela, ki sta ga oskrbela gospa Vidmar in italijanski novinar Bruno Astori.

Da se povrtno k prvemu prevodu »Hlapca Jerneja«, omenimo še, da je njegov pokrenitelj in sodrnik Ivan Regent, znani tržaški socialist, posegel baš po tem Cankarjevem delu najprej iz političnih razlogov, o čemer priča dejstvo, da je bil sprva namenjen »Avantiju«. Toda to dejstvo priznava prevajalec tudi sam v svojem kratkem, a jedrnatem predgovoru: »e non devono rimanere nascoste agli infelici ed agli sventurati le opere del loro grande poeta, del loro grande scrittore...«

Ob izidu »Hlapca Jerneja«, ki je vzbudil veliko zanimanje ter je bil simpatično sprejet zlasti pri protirežimskem tisku (a tudi nekateri fašistovski listi so prinesli objektivne ocene), je bilo mnogo govorjenja o nadaljnjih prevodih Cankarja, zlasti o objavi že gotovega prevoda »Podob iz sanj« prof. Renata Pfliegerja, toda tega in drugih tedaj oznanjenih prevodov do danes še nismo dobili.

Leta 1928. je izšla znamenita Cronijeva studija o Župančiču, v kateri so v prozi prevedeni mnogi odlomki iz njegovih del: Arturo Cronia — Ottone Župančič — Pubblicazioni dell' Istituto per l' Europa Orientale, Roma — Prima serie — Letteratura — Arte — Filosofia — XIII — Roma. Anonima Romana Editoriale — MCMXXVIII. — Je to eno tistih globokih in resnih del, ki prikazujejo kritičnemu premostrivanju podvrženo osebnost v vseh odtenkih, tolmačijo njene skrivnosti in zagonetke ter njih organsko rast. Cronijeva studija o Župančiču je obširna — 157 strani velikega formata — in temeljita, izčrpna, pisana s tisto ljubeznijo do predmeta, ki odlikuje največje kritike. To vse hvale vredno delo — ki mu v našem slovstvu nimamo para — je pri nas vse premalo poznano in upoštevano.

Vprevajanju je nastal zastoj, ki je trajal vse do lanskega leta. Lani se je pa začelo spet pridno prevajanje in so izšla nekatera pomembnejša dela, druga se nam pa v bližnji bodočnosti obetajo.

Profesor mantovske realke dr. Bartolomeo Calvi, je izdal italijanskega »Kralja na Betajnovi«: Ivan Cankar: Il re di Betainova — Drama in tre atti — Traduzio-

ne integrale dallo sloveno e studio critico di Bartolomeo Calvi — Società Editrice Internazionale, Torino, itd. — Calvijev uvod, ki obsega 51 strani, je sila zanimiv in kljub nekaterim napačnim sklepom in domnevam izvrsten tolmač Cankarjeve drame. Zlasti je zanimivo Calvijev primerjanje Cankarjevih tekstov in miselnih ter umetniških potez z velikani svetovnega slovstva: Alfierijem, Shakespearejem, Gorkim, Nietzschejem, Ibsenom. Slovenski prevod te studije je pravkar začel izhajati v reviji »Modra ptica«. Calvi prevaja skoraj dobesedno, a vendar barvito, niansirano, v lepem jeziku, ki je Cankarja vreden. — Ni pa tako posrečen njegov prevod S. Gregorčičeve »Jeftejeve prisrge«, ki je izšel koncem leta 1929. v brošuri pod naslovom: Bartolomeo Calvi — La sventura di Iefte in Giuseppe Parini e nello sloveno Simone Gregorčič. — Estratto dall'annuario del R. Istituto Tecnico di Mantova per l'anno scolastico 1928—1929. — Tipografia della Casa Editrice »Mussoliniana«, Mantova. — V tej krajši študiji primerja Calvi najprej pesnika Giuseppe Parinija in Simona Gregorčiča v splošnem, nato pa s posebnim ozirom na Parinijevo pesem »La figlia di Iefte« in na Gregorčičevo »Jeftejevo prisrge«. — Prevod Gregorčičeve pesmi je v endekasilabilih in razen na nekaterih mestih dobeseden in točen. Manjka mu pa pesniškega poleta in kljub veliki ljubezni, ki jo je Calvi položil v svoje delo, je postala Gregorčičeva pesem nekoliko suha. — Zanimivejša pa je vsekakor paralela med Parinijem in Gregorčičem, v kateri se nam odkriva ostro Calvijevoko oko ter njegova ljubezen do slovstveno-kritičnih dognanj potom primerjave. — Calvi obljublja za letoš izid italijanskega prevoda Cankarjevih del »Moje življenje« ter »Podobe iz sanj«, obe opremljeni z obširnimi uvodi. Njegovo delovanje, ki obstoja v prevajanju in v kritičnem razpravljanju o prevedenih delih, zasluži vso našo pozornost, kajti poleg Urbanija je on edini, ki se z vso vnemo posveča presajanju naših del v italijanščino.

Umberto Urbani je objavil lani prevod »Visoške kronike«: Ivan Tavčar: Streghe e demoni (Cronaca di Visoko). — Traduzione dallo sloveno di Umberto Urbani — Trieste, Libreria Internazionale Treves, 1929. (S Tavčarjevo sliko.) — Urbanijev uvod »Il dott. Ivan Tavčar e la sua opera« vsebuje življenjepisne podatke ter nekaj karakteristike Tavčarja kot umetnika in politika, ki sicer ni izčrpen, se nasilan v glavnem na Prijateljev uvod v »Visoško kroniko« in druge Tavčarjeve spise, a je dovolj bogat, da utegne vsaj površno predložiti čitatelju pomen Tavčarja v slovenskem slovstvu, kakor tudi njegovo objektivno vrednost. Urbanijev prevod je dobeseden, od konca do kraja veren izvirniku. Nič ni izpuščenega, nič predručenega. Le nekaj mest je napak prevedenih, kar priča za to, da prevajalec ne pozna slovenskega jezika v vseh potankostih, kar je pa splošna napaka pri italijanskih prevajalcih. Ta napaka je spričo splošne posrečenosti prevoda le neznatna. Je pa ta prevod tudi v drugem oziru pomemben: Za Župančičem in Cankarjem je uveden v italijansko prevodno slovstvo tretji veliki slovenski pisatelj. Urbani je prekrstil knjigo v »Streghe e demoni« (Čarovnice in besni), kar je pa le slabo utemeljeno in mu je to samovoljnost tudi italijanska kritika zamerila.

Jesen lanskega leta je izšla v italijanščini Cankarjeva »Zgodba o Simnu Sirotniku«: Ivan Cankar: Il racconto di Simen Sirotnik. — Traduzione dallo sloveno e introduzione di Wolfgango Giusti. — Istituto per l'Europa Orientale, Roma, 1929. — Piccola biblioteca slava IX. — Prevod te zgodbe ni posrečen, kajti v njem mrgoli zmiselnih napak. Tudi uvod, v katerem opisuje Giusti Cankarjevo knjižno delovanje, je jako pomanjkljiv, zlasti skazen s fantastičnim pretiravanjem nekaterih dogodkov. Giusti je preveč realno vzel mnoge simbolične in pesniške izraze ter nehote potvoril resnico. — Starejšega datuma je njegov članek »Un poeta sloveno contemporaneo — Ottone Župančič«, ki je izšel leta 1924. v »I nostri quaderni«, XI. letnik, 1. zv. — Lanciano — in ki ima značilne beležke. s.š.

N E M Š K O S L O V S T V O

Paula von Preradović: Südlicher Sommer. Verlag Josef Kösel und Friedrich Pustet, München, 1929. 105 strani.

Vnukinja hrvaškega pesnika in avstrijskega generala Petra pl. Preradovića je nemška pesnica, ki z uspehom stopa v krog priznanih nemških umetnic. Preradovića je oživel probujajoči se duh slovanstva, njegova vnukinja je vzrastla iz katoliškega duha avstrijskega plemstva, ki se rad zaglablja v preteklost. Katoliško čuvstvo išče za nejasne kali sedanosti opore v preteklosti, ki ne stoji majavo pred očmi. Tako se je pri katoliških Nemcih razvila literatura z izrazitimi vrednotami v vsebini in slogu, ki v svojem stremljenju po duševnosti ni bila osamljena, ko se je tudi ostala Evropa od materializma obrnila v nov duhovni svet, kajti krščanstvo gre po svojem bistvu v vidike večnega in absolutnega, iz katerih gleda oblike časa in kraja.

Paula von Preradović je vzrastla iz novih tal katoliške umetnosti, kjer ne vlada zunanja katoliška tendenca, v njej deluje sproščeni religiozni duh, ki veže prostor med vidnim in nevidnim svetom v žarečem blisku. Izraz za slutnje neizraznega in nedvomljivega je v oblikovalni umetnosti in godbi lažji, ker se samo nakaže, v poeziji zahteva določno besedo, v čemer je P. v. Preradović podala nekaj malokomu dosežnih zgledov. Glasovi navadnemu človeku nemega sveta dosežejo v njeni besedi razločno govorico, običajnemu življenju nerazločno in nečutno prestavi v umljivo besedo in razširi ozke meje našega občutja v dimenzije prostosti. Tam ni toplote v ozke meje vklenjenega človeškega življenja, ampak rezka sfera višin, ki v njeni jasnini cvete živobarvni cvet ideje in večnih kozmičnih zakonov. Le v osebnem življenju postanejo te moči tople in bude hrepenenje in melanholijo. Maeterlinck pravi, da je človeška radost še neobgledno dete, a žalost je že dorastla osebnost. Tudi njene najgloblje pesmi pozvanja tuga in tožba mladosti. Narava je srečna, ker živi že tukaj življenje večnih zakonov, a človek se mora šele z boleštno vživeti vanje, da se dvigne v obliko, kjer sta življenje in smrt enako zaželeni. Ko ji govori Goethejeva ali Schillerjeva življenjska modrost, najde odrešenje v miru narave, ki nosi znake »večnega veselja« na višinah v zarji, z emfazo gleda na človeka, »najvišjo slavo v načrtu stvarstva«, a iz minljivega in bež-